

Bruxelles, 17. listopada 2025.
(OR. en)

14082/25

SOC 671
ANTIDISCRIM 97
FREMP 268

ISHOD POSTUPAKA

Od:	Glavno tajništvo Vijeća
Za:	Delegacije
Br. preth. dok.:	13386/25
Predmet:	Zaključci Vijeća o socijalnom uključivanju osoba s invaliditetom putem promicanja neovisnog življenja

Za delegacije se u Prilogu nalaze zaključci Vijeća o navedenom predmetu, koje je Vijeće EPSCO odobrilo na sastanku 17. listopada 2025.

**Socijalno uključivanje osoba s invaliditetom
putem promicanja neovisnog življenja**

Zaključci Vijeća

PRIMJEĆUJUĆI DA:

1. Europska unija temelji se na vrijednostima ljudskog dostojanstva, slobode, jednakosti i poštovanja ljudskih prava i predana je borbi protiv diskriminacije, među ostalim diskriminacije na temelju invaliditeta, kako je utvrđeno u Ugovoru o Europskoj uniji, Ugovoru o funkcioniranju Europske unije i Povelji Europske unije o temeljnim pravima.
2. Vijeće Europske unije 2021. pozdravilo je i potvrdilo Strategiju o pravima osoba s invaliditetom za razdoblje 2021. – 2030. („Strategija EU-a za osobe s invaliditetom”)¹. Strategijom se podupire provedba Konvencije Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom (UNCRPD), koju je sklopila Unija, a ratificirale sve države članice, kao i europskog stupa socijalnih prava, posebno njegova načela br. 17, u kojem se naglašava važnost socijalne uključenosti i jednakih mogućnosti za osobe s invaliditetom.
3. U Strategiji EU-a za osobe s invaliditetom utvrđuje se da bi države članice i sve institucije i agencije EU-a pri osmišljavanju, provedbi i praćenju politika, zakonodavstva i programa financiranja trebale uzeti u obzir potrebe osoba s invaliditetom putem ciljanog djelovanja i uključivanja tog pitanja u politike. Ujedno se promiče međusektorska perspektiva.

¹ 9749/1/21 REV 1.

4. Pravo na neovisno življenje sadržano je u članku 19. Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom, kojim se države članice obvezuju na poduzimanje djelotvornih mjera kako bi osobama s invaliditetom olakšale puno uživanje prava na neovisno življenje i puno uključivanje i sudjelovanje u zajednici. U Obavijesti Komisije naslovljenoj „Smjernice o neovisnom životu i uključivanju osoba s invaliditetom u zajednicu u kontekstu financiranja sredstvima EU-a” („Smjernice Komisije o neovisnom životu”) daju se praktične preporuke državama članicama o upotrebi sredstava EU-a za potporu ulaganjima i strukturnim reformama za promicanje neovisnog življenja osoba s invaliditetom i potporu nacionalnim i regionalnim naporima za provedbu Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom.
5. Prema procjenama na temelju istraživanja iz 2020. u EU-u je više od milijun osoba s invaliditetom mlađih od 65 godina i više od dva milijuna osoba s invaliditetom starijih od 65 godina živjelo u ustanovama²³. Unatoč postignutom napretku, države članice u različitim su fazama kad je posrijedi razvoj uvjeta za neovisno življenje. Zbog toga se mnoge osobe s invaliditetom i dalje suočavaju s preprekama u punom ostvarivanju svojeg prava na izbor i prava na kontrolu nad odlukama o svojem životu, među ostalim o tome gdje, kako i s kim žive. Stoga je potrebno uložiti dodatne napore i na razini EU-a i na nacionalnoj razini kako bi se osiguralo da osobe s invaliditetom u potpunosti i ravnopravno s drugima uživaju pravo na život u zajednici.

² Europska komisija: Glavna uprava za zapošljavanje, socijalna pitanja i uključivanje i Grammenos, S., *COVID-19 and persons with disabilities – Statistics on health, care, isolation and networking* (COVID-19 i osobe s invaliditetom – Statistički podaci o zdravlju, skrbi, izolaciji i umrežavanju).

³ Istraživanje upućuje na to da je posljednjih godina nastavio rasti broj djece, odraslih i starijih osoba s invaliditetom u ustanovama za smještaj, Eurofound (2024.), *Paths towards independent living and social inclusion in Europe* (Put prema neovisnom življenju i socijalnoj uključenosti u Europi), Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg.

6. Primjereno, integrirano i kontinuirano pružanje usluga potpore u zajednici usmjerenih na pojedinca, kao što su osobna asistencija, odlučivanje uz potporu i mreže potpore, ključno je za potpuno uključivanje osoba s invaliditetom u zajednicu i za sprečavanje izolacije ili segregacije iz zajednice. Potrebne su i mjere za uklanjanje trajnih prepreka koje osobama s invaliditetom otežavaju ravnopravan pristup uslugama i objektima u zajednici namijenjenima općoj populaciji, među ostalim pristupačnim i nesegregiranim mjestima stanovanja, koja mogu poprimiti razne oblike, od pojedinačnih smještajnih jedinica do zajedničkog stanovanja i različitih vrsta podstanarstva.
7. Ključno je podupirati kvalitetno zapošljavanje i pravedne radne uvjete u sektoru skrbi kako bi se poboljšala profesionalizacija skrbi, pružile kvalitetne usluge dugotrajne skrbi i odgovorilo na potrebe za vještinama i manjak radne snage. Osim toga, prepoznajući važnu ulogu žena kao neformalnih pružateljica skrbi, države članice trebale bi bolje identificirati neprofesionalne pružatelje skrbi i podupirati ih u aktivnostima pružanja skrbi mjerama kao što su pravo pružatelja skrbi na odmor i usluge potpore.
8. Nastojanja da se osigura neovisno življenje i uključenost osoba s invaliditetom otežana su zbog prepreka njihovu ravnopravnom pristupu socijalnim i zdravstvenim uslugama, ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, obrazovanju i osposobljavanju, zapošljavanju, kulturi, sportu i slobodnim aktivnostima, među ostalim zbog nedostatka pristupačnosti i razumne prilagodbe u tim područjima. Stoga je važno osigurati da usluge i objekti u zajednici koji su dostupni općoj populaciji budu ravnopravno dostupni i osobama s invaliditetom te da odgovaraju na njihove potrebe. Kako je istaknuto u Konvenciji UN-a o pravima osoba s invaliditetom, primjenom načelâ univerzalnog dizajna u stvaranju novih usluga i okruženja potiče se ravnopravan pristup za sve i smanjuje oslanjanje na kasnije prilagodbe.

9. Priuštiva asistivna tehnologija i inovativna dostupna tehnološka rješenja imaju ključnu ulogu u omogućivanju neovisnog življenja, primjerice putem razvoja i dostupnosti uređaja i softvera koji olakšavaju komunikaciju, mobilnost i pristup informacijama te pružanjem skrbi osobama s invaliditetom u njihovu domu i pružanjem skrbi na daljinu, među ostalim u ruralnim i udaljenim područjima. Osim toga, pristupačnost informacijskih i komunikacijskih tehnologija i usluga, među ostalim na temelju razvoja digitalnih vještina, preduvjet je kako bi se osiguralo da osobe s invaliditetom mogu ostvarivati svoja prava, uključujući pravo na slobodu izražavanja, i snalaziti se u svojim zajednicama bez suočavanja s preprekama njihovu sudjelovanju u društvu. U tu svrhu Europski akt o pristupačnosti, zajedno s aktivnostima u okviru inicijative AccessibleEU, doprinosi poboljšanju pristupačnosti u EU-u.
10. Krizne situacije nerazmjerno pogađaju osobe s invaliditetom, što često dodatno pogoršava postojeće ranjivosti i nejednakosti. Osobe s invaliditetom i dalje se suočavaju s preprekama zbog kojih ne mogu u potpunosti i ravnopravno s drugima ostvariti korist od odgovora na hitne situacije niti mu pristupiti, a osmišljavanje i pružanje pomoći i dalje nisu dovoljno prilagođeni njihovim potrebama. Uvažavanje tog pitanja, među ostalim u okviru planova za hitne situacije, važno je i u kontekstu omogućivanja neovisnog življenja.
11. Mjerama za promicanje neovisnog življenja trebalo bi uzeti u obzir višestruke oblike diskriminacije i nepovoljnog položaja koji se preklapaju i koji mogu utjecati na osobe s invaliditetom. Žene, djeca i starije osobe s invaliditetom osobito se često suočavaju s različitim preprekama, realnostima i potrebama te su izloženi povećanom riziku od isključenosti. Žene i djevojčice s invaliditetom ujedno su često izložene većem riziku od nasilja, ozljeđivanja ili zlostavljanja, zanemarivanja ili nemara, lošeg postupanja ili iskorištavanja. Stoga posebnu pozornost treba posvetiti promicanju njihova potpunog i ravnopravnog sudjelovanja u svim sferama i njihova prava na život u zajednici ravnopravno s drugima te su potrebne prilagođene mjere kao odgovor na njihove specifične potrebe.

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE POZIVA DRŽAVE ČLANICE DA, u skladu sa svojim nadležnostima i uzimajući u obzir nacionalne okolnosti:

12. ovisno o slučaju, razviju ili dodatno poboljšaju mjere za promicanje neovisnog življenja osoba s invaliditetom u skladu sa Strategijom o pravima osoba s invaliditetom za razdoblje 2021. – 2030. i kako bi se ispunile obveze iz Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom, a posebno one utvrđene u članku 19.;
13. pri izradi politika, strategija i djelovanja oslanjaju se na postojeće znanje i primjere najbolje prakse, uzimajući u obzir pristup iz Smjernica Komisije o neovisnom životu, posebno u pogledu djelotvorne upotrebe sredstava EU-a za promicanje neovisnog življenja osoba s invaliditetom i, ako je to primjenjivo, koriste potporu koju pruža resursni centar AccessibleEU;
14. podupiru intervencije kojima se osobama s invaliditetom omogućuje neovisno življenje u zajednici, među ostalim osiguravanjem dostupnosti pristupačnih, priuštivih i nesegregiranih mjesta stanovanja i potpore koja je potrebna kako bi se omogućilo neovisno življenje, poštujući pritom individualni izbor i uzimajući u obzir okolnosti i potrebe pojedinaca;
15. na svim razinama poboljšaju savjetovanje s osobama s invaliditetom i promiču njihovo aktivno sudjelovanje u razvoju, provedbi i praćenju djelovanja i politika koje se na njih odnose, među ostalim putem organizacija koje ih predstavljaju;

16. promiču pristup uslugama potpore usmjerenima na pojedinca i priuštivost tih usluga, kao što su osobna asistencija, asistivna tehnologija, pristupačne informacijske i komunikacijske tehnologije i usluge, odlučivanje uz potporu i organizirani sustavi potpore (npr. uzajamna potpora, centri za neovisno življenje i oblici stanovanja uz potporu);
17. osiguraju da usluge dostupne općoj populaciji ujedno budu dostupne, pristupačne, priuštive, uključive i prilagodljive za osobe s invaliditetom te da se pružaju na koordiniran način;
18. pružaju osposobljavanje pružateljima usluga kako bi se olakšala potpora usmjerena na pojedinca i pružanje usluga u zajednici s ciljem podupiranja neovisnog življenja u skladu s Konvencijom UN-a o pravima osoba s invaliditetom;
19. obavijeste osobe s invaliditetom, uključujući osobe koje žive u ustanovama i njihove obitelji, o njihovim pravima i mogućnostima u pogledu mjesta stanovanja te nude potrebnu potporu i usmjeravanje pri odlučivanju, među ostalim putem individualnih planova i individualne obrade slučajeva;
20. prema potrebi povećaju dostupnost priuštivih, pristupačnih, uključivih, nesegregiranih i sigurnih mjesta stanovanja u zajednicama kako bi se spriječili beskućništvo i stambena oskudica te olakšalo neovisno življenje.

POZIVA EUROPSKU KOMISIJU DA:

21. uzimajući prema potrebi u obzir Zaključne napomene Odbora Ujedinjenih naroda za prava osoba s invaliditetom o kombiniranom drugom i trećem periodičnom izvješću Europske unije, pri predstavljanju inicijativa i djelovanja u okviru druge polovine provedbe Strategije o pravima osoba s invaliditetom za razdoblje 2021. – 2030. zadrži fokus na promicanju i osiguravanju neovisnog življenja te ukloni sve preostale nedostatke u politikama, uz puno poštovanje načela supsidijarnosti i proporcionalnosti te razlika u sustavima država članica;

22. pri pripremi inicijativa i djelovanja savjetuje se s relevantnim dionicima, posebno osobama s invaliditetom, i aktivno ih uključuje, putem organizacija koje ih predstavljaju i Europske platforme za pitanja invaliditeta;
23. procijeni funkcioniranje unutarnjeg tržišta za asistivne tehnologije i potrebu za daljnjim djelovanjem u pogledu prihvatljivosti i certificiranja proizvoda kako bi se poboljšao pristup asistivnim tehnologijama i olakšalo njihovo slobodno kretanje;
24. promiče i olakša izgradnju kapaciteta, uzajamno učenje i razmjenu primjera dobre prakse među državama članicama, u suradnji s organizacijama koje predstavljaju osobe s invaliditetom, kako bi se poboljšalo razumijevanje pristupa uključivanju osoba s invaliditetom utemeljenog na ljudskim pravima, ali i baza znanja o područjima kao što su pristupačnost i neovisno življenje, uključujući osobnu asistenciju za osobe s invaliditetom, te načini unapređenja radnih uvjeta u sektoru skrbi i podupiranja neformalnih pružatelja skrbi i osobnih asistenata;
25. poboljša dostupnost podataka raščlanjenih prema spolu i provede analizu tih podataka, uz uključivanje Agencije Europske unije za temeljna prava (FRA), Europskog instituta za ravnopravnost spolova (EIGE) i Eurofounda, u vezi sa situacijom osoba s invaliditetom koje žive u različitim oblicima stanovanja u Uniji, među ostalim u pogledu kvalitete života i uključenosti u zajednicu te njihovih relativnih troškova i koristi, s ciljem produbljivanja razumijevanja prepreka i čimbenika uspjeha u osiguravanju neovisnog življenja, uzimajući u obzir individualni izbor, okolnosti i potrebe;

26. radi na sustavnom uključivanju pitanja invaliditeta u sve politike EU-a u skladu s Konvencijom UN-a o pravima osoba s invaliditetom i integriranjem mjera za uključivanje osoba s invaliditetom i mjera pristupačnosti, ako je to potrebno, u ključne strategije EU-a kao što su Europska strategija za uniju pripravnosti, budući akcijski plan za provedbu europskog stupa socijalnih prava, budući europski plan za priuštivo stanovanje i buduća strategija EU-a za borbu protiv siromaštva, kao i pri oblikovanju buduće samostalne strategije EU-a na visokoj razini za rodnu ravnopravnost za razdoblje nakon 2025. kako bi se osiguralo da te politike i mjere donose koristi osobama s invaliditetom i uzela u obzir potreba za uklanjanjem prepreka i suzbijanjem diskriminacije kojoj su izložene osobe s invaliditetom;
27. izradi sveobuhvatne smjernice prilagođene svim vrstama oštećenja (uključujući tjelesna, mentalna, intelektualna ili osjetilna oštećenja) o tome kako postupiti u hitnim slučajevima, kako osigurati pristupačnost i uključenost, kako osposobiti osoblje interventnih službi da prepozna različite vrste oštećenja i kako u skladu s tim postupati.
-

Referentni dokumenti

1. Međuinstitucijski dokumenti EU-a

Europski stup socijalnih prava

Europska komisija: Glavno tajništvo, *Europski stup socijalnih prava*, Ured za publikacije Europske unije, 2017.

2. Zakonodavstvo EU-a

Direktiva Vijeća 2000/78/EZ od 27. studenoga 2000. o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja, SL L 303, 2.12.2000., str. 16–22.

Direktiva (EU) 2016/2102 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2016. o pristupačnosti internetskih stranica i mobilnih aplikacija tijela javnog sektora, SL L 327, 2.12.2016., str. 1–15.

Direktiva (EU) 2019/882 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o zahtjevima za pristupačnost proizvoda i usluga, SL L 151, 7.6.2019., str. 70–115.

3. Vijeće Europske unije

Preporuka Vijeća od 8. prosinca 2022. o pristupu cjenovno pristupačnoj i visokokvalitetnoj dugotrajnoj skrbi 2022/C 476/01 (ST/13948/2022/INIT), SL C 476, 15.12.2022., str. 1–11.

Zaključci Vijeća o strategiji o pravima osoba s invaliditetom za razdoblje 2021. – 2030. (9749/1/21 REV 1).

Zaključci Vijeća o uključivanju osoba s invaliditetom na tržište rada (15134/22).

Zaključci Vijeća o tematskom izvješću Europskog revizorskog suda br. 20/2023: „Potpora osobama s invaliditetom” (15575/23).

Zaključci Vijeća o poticanju socijalne uključenosti osoba s invaliditetom putem zapošljavanja, razumne prilagodbe i rehabilitacije (16543/24).

4. Europski parlament

Strategija EU-a o pravima osoba s invaliditetom za razdoblje 2021. – 2030. – Postignuća i perspektive, Resorni odjel za prava građana i ustavna pitanja, Glavna uprava za unutarnju politiku, PE 767.095 – studeni 2024.

5. Europska komisija

Europska komisija, Komunikacija naslovljena „Unija ravnopravnosti: Strategija o pravima osoba s invaliditetom za razdoblje 2021.–2030.”, COM(2021) 101 final.

Europska komisija, Smjernice o neovisnom životu i uključivanju osoba s invaliditetom u zajednicu u kontekstu financiranja sredstvima EU-a, C(2024) 7897 final.

Europska komisija: Glavna uprava za zapošljavanje, socijalna pitanja i uključivanje i Grammenos, S., *COVID-19 and persons with disabilities – Statistics on health, care, isolation and networking* (COVID-19 i osobe s invaliditetom – Statistički podaci o zdravlju, skrbi, izolaciji i umrežavanju), Ured za publikacije Europske unije, 2021.

Europska komisija: Glavna uprava za zapošljavanje, socijalna pitanja i uključivanje, *Report on access to essential services in the EU – Commission staff working document* (Izvješće o pristupu osnovnim uslugama u EU-u – Radni dokument službi Komisije), Ured za publikacije Europske unije, 2024.

6. Eurofound

Eurofound (2024.), *Paths towards independent living and social inclusion in Europe* (Put prema neovisnom življenju i socijalnoj uključenosti u Europi), Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg.

7. Ujedinjeni narodi

Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom.

Opća napomena br. 5 Odbora UN-a za prava osoba s invaliditetom (2017.) o članku 19. –
Pravo na neovisno življenje i uključenost u zajednicu.

Zaključne napomene o kombiniranom drugom i trećem periodičnom izvješću Europske
unije, Odbor Ujedinjenih naroda za prava osoba s invaliditetom, CRPD/C/EU/CO/2-3.
